

ПРАВОПОРЯДОК

Всеукраїнське інформаційне видання
№ 31 (68) від 14 жовтня 2011 року

БІРЖОВИЙ ВІСНИК

Як антипод хаосу, неорганізованості та безладдя, в державі має панувати ПРАВОПОРЯДОК, що в свою чергу втілює реалізовану законність.

Товарна біржа "Правопорядок"

Біржові торги та аукціони:

Продаж майна ФОП Каложна Г.С. _____ стор.

6

Біржові торги та аукціони:

Продаж майна ФОП Лоренс Ю.І. _____ стор.

7

Біржові торги та аукціони:

Продаж майна ФОП Бондаревський А.Л. _____ стор.

7

Бережний О. І.
Національний Університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ЗНАЧЕННЯ ОБСТАВИН ВСТАНОВЛЕНИХ У ВИРОКУ ТА УХВАЛІ (ПОСТАНОВІ) СУДУ ПРО ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ ПРИ ВИРІШЕННІ ІНШИХ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ

Вирок суду - це найважливіший процесуальний акт, що завершує судовий розгляд. Тільки вирок має вищу юридичну силу, здатну засвідчити, що особа, стосовно якої він винесений, - злочинець. Це положення в даний час одержало авторитетне підтвердження в статті 62 Конституції України. Відповідно до ст. 17 КПК України вирок ухвалюється одноосібно суддею чи, у передбачених законом випадках, колегіально.

Правове положення судді визначається Конституцією України, відповідно до якої судді є незалежними і підкоряються тільки закону, реалізують свої повноваження в прийнятих ними актах правосуддя. Держава заінтересована в тому, щоб правові відносини, що виникають у результаті порушення норми кримінального права, розглядалися тільки судовими органами і вирішувалися у вирокі, якому надано характер акта державної влади.

Діяльність суду має державно-владний характер. Застосування правових норм завжди пов'язано з вихідними від держави владними веліннями. Владний характер діяльності суду із застосування правових норм виявляється в змісті тих рішень, що вправі виносити суд, і в тих заходах, які він вправі застосовувати для забезпечення виконання цих рішень. Вирок як процесуальний акт містить певне державне веління, що спирається на авторитет і силу держави і забезпечене низкою заходів для його реалізації. Кожне рішення, виражене у вирокі, є юридичним фактом, що зумовлює продовження, зміну чи припинення виниклих раніше правовідносин, у яких учасники кримінального судочинства реалізують свої права. Тому вирок - це не тільки засіб реалізації посадовими особами і державними органами своїх обов'язків, а і засіб реалізації наданих законом прав усіма учасниками процесу. Вирок виконує в кожному конкретному випадку задачу вирішення конкретного правового питання і разом з тим сприяє зміцненню законності, авторитету закону, запобіганню злочинам.

Здійснити правосуддя по кожній розглянутій судом кримінальній справі означає «шляхом розгляду даної справи в порядку, передбаченому законом, вирішити її в точній відповідності з тим, що мало місце в об'єктивній дійсності, встановити у справі об'єктивну істину і винести законний і обґрунтований вирок, у якому правильно було б вирішено питання про подію злочину, винність підсудного, кваліфікацію його діянь і міру покарання у разі визнання конкретної особи винною» [2]. Процес пізнання фактів об'єктивної дійсності суддею має вирішальне значення у формуванні вирокі. Прагнення законодавця повинне полягати в тому, щоб усунути недоліки кримінально-процесуального пізнання, обумовлені його опосередкованістю, і забезпечити максимальні можливості й умови для пізнання суддями фактів. Весь механізм процесуального доказування служить тому, щоб сам суддя, який не міг безпосередньо спостерігати подію злочину, по можливості безпосередньо пізнав усі ті докази, їхні джерела, на підставі яких можна з'ясувати факти, що підлягають доказуванню, які мали місце в минулому. Суддя виконує цю операцію за допомогою силогічної системи висновків,

заснованої на доказових даних через оціночне судження, що потім описуються у вирокі і можуть бути проконтрольовані вищими інстанціями.

Обов'язкова вимога при всьому цьому полягає в тому, щоб суддя, завершуючи пізнавальний процес, дійшов істини на підставі оцінок, що виключають суб'єктивність. У мотивуванні вироку повинно бути відбито яким чином виник у судді висновок, виражений у прийнятому рішенні.

Спочатку суддя пізнає факти, які мають відношення до справи з матеріалів досудового слідства, зокрема із протоколів, постанов, обвинувального висновку тощо. Таке пізнання на початковому етапі є непрямим, тому що суддя знайомиться не з джерелами доказів, а лише з описом події, винності особи й інших обставин, даними учасниками кримінального процесу у своїх показаннях. Основа пізнання на цьому етапі - результат пізнання фактів іншими особами - органом дізнання, слідчим, прокурором. Варто враховувати і ту обставину, що органи досудового слідства також безпосередньо не пізнають факти вчиненого злочину (за винятком огляду місця події), як і ті обставини, що не можуть бути повторені і встановлені на підставі результатів пізнання інших осіб, тобто перші відомості суду про подію, яка підлягає дослідженню, є багаторазово опосередкованим пізнанням.

При завершенні процесу пізнання безпосереднє вивчення є одним із факторів оцінки доказів, кожного окремо й усіх у сукупності. Іноді у судді виникає необхідність безпосередньо ознайомитися з окремими обставинами справи, наприклад, з місцем події, чи потреба у прямому пізнанні виниклих змін у речових доказах, слідах і тощо. Суддя може безпосередньо ознайомитися з особистими якостями підсудного, потерпілого, свідка. Отримані дані він може взяти за основу при встановленні фактів, необхідних для постанови обвинувального чи виправдувального вироку. Отже, встановлення факту є результатом безперервної пізнавальної діяльності, при якій на певному етапі розвитку думки пізнання одних фактів приводить суддю до пізнання інших. Ця специфічна для суддів розумова діяльність здійснюється у зв'язку з оцінкою доказів.

Остаточні рішення суду, пов'язані з встановленням фактичних обставин і зафіксовані у вирокі, самі по собі виникають як категоричні, що виключають альтернативні результати діяльності.

За пізнанням суддею доказів йде розумова діяльність, що полягає в безпосередньому доказуванні. Процеси пізнання і доказування цілком зливаються, взаємно доповнюють один одного і можуть бути розмежовані, власне кажучи, тільки з метою їх аналізу. Саме доказування складається в розумовій діяльності суддів по формуванню рішень, а також обґрунтуванню остаточного, підсумкового рішення. У ході цієї діяльності суддя на підставі оцінки окремих доказів підкріплює правильність свого переконання щодо істинності встановлених фактів, виключаючи протилежну можливість. Діяльність судді в процесі доказування тісно пов'язана з діяльністю інших суб'єктів доказування, що здійснюється з використанням різних логічних дій.

Свої судження суддя може обґрунтовувати тільки доказаними фактами. У процесі встановлення фактів, що мають значення для справи, безпосередньо після дослідження доказів, суддя на основі оцінки повинен визначити їхню доказову силу. Можливо це тільки після того, як суддя врахує наявні в його розпорядженні факти (їхню належність, допустимість, доказову силу) достатні для оціночного судження, тобто вважатиме їх доказаними. Оцінка доказів є специфічною діяльністю судді. Сутність її полягає в тому, що суддя безпосередньо вивчає окремі докази насамперед з погляду їхньої істотності, значимості для справи, законності їхнього одержання. Потім він визначає доброякісність, доказову силу встановлених фактів, їх цінність, істинність, їхній зв'язок з іншими доказами. Якщо дані суперечать частково чи повністю один одному, суддя приймає за доказ тільки несуперечливі факти, що відповідають його внутрішньому переконанню, а інші, мотивуючи, відкидає.

Варто відзначити важливий момент - процес оцінки доказів судом, по суті, відбувається також і в тих випадках, коли він має на меті не встановлення фактичних обставин справи, а підготовку інших за своєю природою рішень, встановлення кримінальної відповідальності, застосування статті закону, що впливає на призначення покарання, оцінку пом'якшуючих і обтяжуючих обставин і тощо.

Акти правосуддя, у тому числі і вирок, характеризуються певними правовими властивостями. У філософській літературі підкреслюється, що властивості притаманні кожному предмету, судженню, без яких вони не можуть існувати, а сукупність властивостей предмета визначає його якісну визначеність [3]

Оскільки усі властивості актів правосуддя є взаємозалежними, то для з'ясування, яке значення мають властивості акта правосуддя для преюдициальності судових рішень (вироків), розглянемо ці властивості.

Усі процесуальні акти для того, щоб відповідати своєму призначенню, повинні бути законними й обґрунтованими. Це означає, що ці акти повинні вноситися на підставі суворого дотримання матеріальних і процесуальних законів і бути правильними по суті, у цих актах повинен знайти своє відображення найважливіший принцип судочинства - принцип законності. Положення закону є обов'язковими для всіх суб'єктів кримінального процесу, що здійснюють провадження у справі, дотримання матеріальних і процесуальних норм становить їхній обов'язок перед державою й особою. Тільки врегульована законом діяльність може бути частиною кримінального процесу, тому порушення норми права може вивести дію за межі кримінального судочинства. Отриманий, наприклад, з порушенням закону доказ визнається недопустимим і не може бути покладений в основу обвинувачення.

Однією із властивостей судового вироку є достовірність. Достовірність - це категорія логіки, що означає властивість суджень, тверджень, підтверджених логічними правилами. «Достовірність - форма існування істини, обґрунтованої яким-небудь способом (наприклад, експериментом, логічним доказом), для суб'єкта, що пізнає. Основа і критерій достовірності - суспільно-історична практика» [1]. За допомогою достовірно встановлених доказів суддя пізнає всі ті факти, що становлять основу рішення, яке вноситься суддею. Вони ж, у кінцевому рахунку, створюють у судді певну внутрішню впевненість у правильності ухваленого рішення. Проте, одного суб'єктивного внутрішнього переконання судді ще не досить для визначення достовірності рішення. Ще необхідно, щоб критерієм оцінки такого рішення була зовнішня, об'єктивна достовірність. У кримінально-процесуальному праві ця вимога виражена в обґрунтованості, що досягається шляхом процесуальних дій і яка викладається в описовій частині вироку.

Під обґрунтованістю розуміють відповідність фактичних і юридичних питань, що містяться в процесуальному акті, повно і всебічно зібраним і правильно оціненим достовірним доказам, почерпнутими із встановленого законом джерел і у встановленому ним порядку. Якщо законність є властивістю, яка визначає відповідність

висновків суду, що містяться в акті правосуддя, вимогам закону, то обґрунтованість є відношенням висновків суду до доказів, досліджених у судовому розгляді, і встановленим на їхній основі фактам об'єктивної дійсності, виходячи з яких судді роблять висновок про наявність чи відсутність обставин, що входять до предмета доказування у кримінальній справі.

Вимога обґрунтованості при встановленні фактичних обставин справи, так само, як і при визначенні кримінальної відповідальності і призначенні покарання, містить у собі не тільки необхідність встановлення об'єктивної істини, але і вимогу, щоб аргументація, мотиви, які підтверджують встановлення істини, були повними, бездоганними, об'єктивними, логічними і переконливими.

Законність і обґрунтованість вироку завжди залежить від тих процесуальних засобів, що використовує суд для встановлення істини у справі. Рішення суду з окремих питань можуть прискорити чи сповільнити хід судового слідства, звужити його рамки чи забезпечити можливість більш повного і докладного дослідження справи.

Справедливістю як мірою, взятою за основу при визначенні наслідків установленної конкретної провини, звичайно керуються як критерієм при призначенні покарання; в окремих випадках і питання про винність варто розглядати з урахуванням цього критерію. Справедливість вироку є важливою вимогою ще і тому, що вона становить основу його переконливості.

Суб'єктивна міра справедливості - це переконання в цьому судді. Встановлення винності з урахуванням всіх обставин справи, а також призначення виду і міри покарання - це предмет переконання судді. Однак, межі у вироку виду і розміру покарання визначає кримінальний закон, що забезпечує судді простір і поле діяльності для оцінки. Відповідно до цього поставлена до вироку вимога справедливості є правовою, тобто юридичною справедливістю. Вирок справедливий, якщо він відповідає нормам права, тобто законний. У цьому плані вимоги законності і справедливості зближуються, але не є тотожними; у межах, встановлених кримінальним законом для міри покарання, кожна санкція в кожному випадку визначається вимогою справедливості.

Важливим уявляється питання про доцільність вироку та співвідношення законності і доцільності. Правітні вчені, які вважають, що ефективне здійснення судочинства (одного з видів правозастосовної діяльності), як і ефективне виконання будь-яких інших державних функцій, досягається тоді, коли всі його цілі - і найближчі, і кінцеві - виконані з найменшим збитком для різних соціальних цінностей, з меншими економічними витратами, у найбільш короткий термін.[5]

Преюдиціально встановлені факти є обставинами, що були встановлені на основі якихось доказів у попередній справі. Наприклад, подія злочину раніше була доведена оглядом місця події, показаннями свідків, потерпілих і так далі. Ці докази вже пройшли процесуальний порядок доказування: збирання, перевірку й оцінку. Висновки, зроблені на їхній основі, ввійшли до змісту вироку (рішення) і стали преюдиціально встановленими фактами.

Преюдиціально встановлені факти відрізняються від доказових фактів тим, що: а) встановлюються в процесі провадження по іншій кримінальній чи цивільній справі; б) через це мають процесуальну форму, властиву доказам; в) істинність їх може бути піддана сумніву в процесі використання при встановленні істини по іншій кримінальній чи цивільній справі (в рамках законної сили вироку чи рішення, тобто поки воно не буде скасоване).

При провадженні у кримінальній справі використання преюдиціально встановлених фактів характеризується особливостями. Процес їхнього доказування не вимагає дотримання звичайного процесуального порядку. Він обмежується тільки оцінкою таких фактів особою, що провадить дізнання, слідчим і судом.

Характерними елементами будь-якого процесу пізнання є те, що зібрані в справі докази завжди мають об'єктивний зміст, тобто відображений факт існуючої об'єктивної реальності, а також суб'єктивну форму, тобто відображення у свідомості конкретного суб'єкта.

Такий процес пізнання має місце при формуванні будь-якого доказу. Визначальним тут є фактичні дані, що містять інформацію про обставини справи.

Для того, щоб стати доказом, фактичні дані повинні належати до справи. Основна вага у визначенні належності доказу лежить на суді, тому що саме суд повинен регулювати процес представлення, дослідження й оцінки доказів, у плані відбору достатнього, правдивого і необхідного доказового матеріалу з метою обґрунтування майбутнього винесення судового рішення. Кримінально-процесуальний закон не визначає повного кола належних доказів по конкретній справі. Ця якість доказу визначається шляхом оціночних суджень суду, що утворюються (формується) на об'єктивній основі.

Про доцільність застосування норми права варто говорити в тих випадках, коли залежно від конкретних обставин справи закон допускає кілька рішень того самого питання. Доцільність у рамках закону полягає в тому, щоб залежно від умов, місця й обстановки його застосування найбільш вдало і правильно вибрати одне із запропонованих законом доцільних рішень, «вибір найбільш доцільної реалізації розпоряджень правових норм не означає довільної чи самовладної дії, а є виконанням вимог, запропонованих законом... Тому в тих випадках, коли закон передбачає не одне, а кілька рішень, він тим самим дозволяє вибрати найбільш доцільне з них для найкращого виконання його вимог» [4]. Саме в такому розумінні доцільність не суперечить законності, хоча цілком з нею і не збігається. Будучи складовою частиною законності, доцільність, як і обґрунтованість характеризує один з її елементів.

Набагато частіше можна говорити про доцільність застосування правової норми в цивільних правовідносинах. Це можливо завжди, коли у правозастосовних органів є вибір найбільш придатного, вдалого, доцільного й оптимального рішення, прийнятого в конкретних умовах і життєвій ситуації. Багато таких норм містить шлюбно-сімейне законодавство, наприклад, при поділ майна. Або при оскарженні рішень суду, вирішуючи долю раніше винесених рішень, керується не тільки міркуваннями законності й обґрунтованості, але і доцільності. Тут може йти мова про те, що з часу винесення судом рішення можуть виникнути нові обставини, що роблять недоцільним скасування рішення, що відбулося раніше, хоча воно і було прийняте з порушенням закону. Наприклад, чи доцільно скасовувати незаконне рішення суду про встановлення батьківства, якщо дитина після цього була усиновлена іншою особою?

Застосовуючи до розглянутого спору правову норму, що вступила в законну силу, судові рішення набуває

здатності діяти як правова норма. Законна сила судового рішення є особливою формою дії правової норми, на підставі якої рішення ухвалене.

Наділення судового рішення законною силою обумовлене тим, що, на відміну від інших правозастосувальних актів, судові рішення є актом правосуддя і повинно виноситися за умов, що максимально забезпечують досягнення істини, а не тим, що в ньому знаходить вираження сила застосованої норми матеріального права.

Сутність інституту законної сили полягає в тому, що рішення суду здобуває особливу правову властивість, яка характеризується тим, що воно за силою дії прирівнюється до закону. Законна сила судового рішення і є особливою правовою властивістю, що прирівнює судові рішення за силою дії до закону. Судове рішення з моменту вступу його в законну силу здобуває властиві нормі права незаперечність і авторитетність, і ця обставина має важливе значення для преюдицій, оскільки законна сила виявляється в преюдиціях. Застосовуючи правову норму, що вступила в законну силу, судові рішення здобуває здатність здійснювати дії, властиві правовій нормі, тобто законна сила судового рішення є особливою формою дії норми права, на підставі якої винесено вирок. Як і дія норми права, дія, здійснювана судовим рішенням, що набрало законної сили, має характер непорушності і стабільності.

Судове рішення є результатом застосування норм права до певних фактичних обставин, і сам факт винесення судом вироку свідчить про те, що в конкретній справі є умови, що обумовлюють необхідність застосування визначеної правової норми. У такий спосіб винесене рішення завжди повинно бути конкретним. Кінцевим результатом процесу, підсумком усіх процесуальних дій і застосування процесуальних інститутів є законна сила судового рішення. Тому вона є відображенням основних закономірностей, що характеризують систему процесу в цілому.

Друга властивість вироку - непохитність означає, що вирок, що набрав законної сили, може бути переглянутий тільки в порядку виключного провадження. Виключність вироку означає, що після вступу вироку в законну силу неможливий розгляд тієї ж справи, стосовно тих самих осіб і по тому самому обвинуваченню, по якому винесений вирок, поки цей вирок не буде відмінено у встановленому законом порядку.

На наш погляд, преюдиціальність виявляється у всіх властивостях законної сили вироку. Для преюдиціальності судового вироку, що вступив у законну силу, характерна взаємодія даного рішення з іншими, які можуть бути винесені на основі фактів і правовідносин, зафіксованих рішенням, що набрало законної сили. Інакше ніж у взаємодії з іншими рішеннями преюдиціальність не виявляється. Вона характеризує рішення з його зовнішньої сторони і забезпечує його неспростовність, виключність і виконуваність у взаємодії з іншими рішеннями, встановлюючи неприпустимість будь-яких інших висновків про факти і правовідносини, що вже були пізнані судом і покладені в основу рішення, що набрало законної сили. Преюдиціальність вироку, в першу чергу, виконує роль засобу забезпечення законної сили судового вироку. Та обставина, що преюдиціальність є властивістю рішення, що вступило в законну силу, приводить до висновку, що між преюдиціальністю з одного боку, законністю й обґрунтованістю судового рішення з іншого існує не прямий зв'язок, а опосередкований, сполучною ланкою якої є законна сила судового вироку.

Обов'язковість у преюдиціях полягає в тому, що преюдиціальні обставини є для суду, органу розслідування обов'язковими, покладаються в основу його рішення без доказування.

Прояв виключності в преюдиціях полягає в тому, що преюдиціальні обставини не піддаються повторному дослідженню.

Непохитність у преюдиціях означає, що преюдиціальні обставини не можуть бути встановлені інакше ніж у преюдиціальному вироку, суд, при розгляді справи, пов'язаної з раніше вирішеною, не вправі робити висновки, які спростовують чи ставлять під сумнів рішення суду з питань, уже вирішених вироком, що набрав законної сили.

Таким чином, можна зробити висновок, що співвідношення вимоги істинності і фактичної істинності вироку дає підставу для дії презумпції істинності. Маючи судові рішення, що набрало законної сили, органи розслідування, посадові особи і громадяни виходять з істинності судового рішення і виконують його. Однак можливість скасування вироку, що набрав законної сили, свідчить про те, що законодавець враховує ймовірність судової помилки, виявлення нових обставин, що ставлять під сумнів істинність вироку, спростовують його, тобто спростовується припущення істинності судового вироку.

З усього вищевикладеного можна зробити висновок, що в кримінальному процесі діє презумпція істинності вироку, що набрав законної сили, а преюдиціальність вироку ґрунтується саме на цій презумпції і забезпечується законною силою вироку тому, що в преюдиціях виявляється законна сила вироку в цілому.

Складним є питання про наявність преюдицій при винесенні виправдувального вироку. Однак для його вирішення необхідно розглянути мотивування виправдувального вироку.

Підставами виправдувального вироку є відсутність самої події злочину, якщо в діянні підсудного відсутній склад злочину, а також якщо не доведена участь підсудного у вчиненні злочину. (ч. 4 ст. 327 КПК України).

Якщо перші дві підстави не викликають ніяких сумнівів щодо їх застосування, то третя підстава ставить підсудного в невизначене становище. Суд визнає, що злочин вчинено, але немає достатніх доказів того, що вчинив його саме підсудний. Деякі докази існують, але вони сумнівні, а іноді і суперечливі і тому не дозволяють суду з переконаністю зробити висновок про винність. При такій ситуації суд зобов'язаний постановити виправдувальний вирок через недоведеність участі підсудного у вчиненні злочину. Ця підстава неодноразово зазнавала критики на сторінках юридичної літератури, зокрема, неточність її формулювання, що немов би залишає тінь на підсудному. Виходить, що підсудний усе-таки винен у вчиненні злочину, однак органам досудового слідства і суду не вдалося зібрати всі докази його винності, а тому суд змушений виносити виправдувальний вирок.

Варто відзначити, що виправдувальний вирок, незалежно від того, на якій підставі його винесено, має зовсім однакову юридичну силу і наслідки для підсудного настають однакові - це повна його реабілітація, визнання його невинним у вчиненні злочину, зняття з нього усіх обвинувачень.

Якщо підсудного виправдано з мотивів відсутності події злочину або недоведеності участі підсудного у вчиненні злочину, то суд відмовляє в задоволенні цивільного позову, оскільки в цих випадках відсутня сама підстава позову - заподіяння потерпілому шкоди злочинними діями підсудного. Таке рішення суду позбавляє

потерпілого права пред'являти позов про відшкодування шкоди також і у порядку цивільного судочинства. Коли ж виправдувальний вирок виноситься на підставі відсутності в діях підсудного складу злочину, то суд залишає його без розгляду. За потерпілим зберігається право на подачу позову в порядку цивільного судочинства в силу того, що хоча суд не визнав дії підсудного злочинними, але самі дії підсудним були вчинені і могли завдати шкоди потерпілому.

Тому якщо суд не впевнений у винності підсудного, коли виникають непереборні сумніви - винний він чи ні, вирок повинен бути тільки виправдувальним. Виправдувальний вирок може ґрунтуватися на одному лише припущенні, що підсудний невинний, якщо це припущення не спростоване обвинуваченням.

Мотивування виправдувального вироку повинно містити формулювання обвинувачення, пред'явленого підсудному і визнаного судом недоведеним, а також підстави для виправдання підсудного із зазначенням мотивів, за якими суд відкидає докази обвинувачення. Не допускається включення у вирок формулювань, що ставлять під сумнів невинність виправданого (ч. 4 ст.334 КПК України).

Для винесення виправдувального вироку зовсім не потрібно доводити невинність підсудного - вона передбачається, презюмується. Досить лише встановити, що немає достовірних доказів винності.

При викладі мотивувальної частини виправдувального вироку особливої уваги заслуговують ті вимоги, що пред'являються до вироку взагалі, у зв'язку з чим на описову частину вироку може бути подана апеляція, незалежно від резолютивної частини. Описова частина виправдувального вироку завжди залежить від підстав виправдання, тому можуть бути деякі розходження у вимогах, які пред'являються до мотивування вироку. На наш погляд, одним з таких розходжень є те, що на відміну від обвинувального вироку, при постанові виправдувального у встановленні фактів можуть бути використані ймовірні судження.

При постанові виправдувального вироку у зв'язку з відсутністю складу злочину суд виносить вирок на підставі не тільки встановлених обставин справи, але і кваліфікації злочину. Якщо ж участь особи в у вчиненні злочину не доведено, суд керується лише викладеними у вироку фактичними обставинами. Підставою виправдання тут є ситуація, при якій хоча в процесі доказування і мали місце докази, які не підтвердили достовірно факту вчинення злочину, але в той же час вони не дозволяють суду зробити категоричний висновок про те, що підсудний не вчинив інкримінованого йому діяння. Таке рішення ґрунтується виключно на встановлених, перевірених і оцінених фактах.

В описовій частині виправдувального вироку повинно бути дано таке спростування обвинувальних доказів, у результаті якого у суду не могло б скластися внутрішнього переконання про доказаність обвинувачення. Це важливо також у зв'язку із ставленням громадськості до виправдання за недоведеністю участі підсудного у вчиненні злочину: незважаючи на те, що юридичні наслідки виправдання за будь-якими мотивами є аналогічними, проте в очах суспільства оцінка виправдання у зв'язку з цією підставою не завжди збігається з оцінкою виправдання за іншими підставами.

На наш погляд, говорити про наявність преюдицій при винесенні виправдувального вироку можна в тому випадку, якщо при винесенні такого вироку за відсутністю події злочину і за відсутністю в діях підсудного складу злочину суд обґрунтовував своє рішення на достовірно встановлених фактах, а не на припущених судженнях, тому що припущені факти, тобто ті, які суд не мав можливості встановити достовірно, преюдиціальними бути не можуть. Що ж стосується виправдувального вироку, винесеного за недоведеністю участі підсудного у вчиненні злочину, то, як уже відзначалося, у цих випадках суд ґрунтується виключно на встановлених і перевірених фактах; проте цих фактів недостатньо для категоричного висновку про невинність підсудного, тобто преюдиційно встановлені факти у таких випадках не мають властивість достатності.

Що стосується вирішення цивільного позову при винесенні виправдувального вироку, то преюдиція буде мати місце при вирішенні цивільного позову у виправдувальному вироку, винесеному на підставах відсутності події злочину і за недоведеністю участі підсудного у вчиненні злочину, оскільки як уже відзначалося, в цих випадках суд зобов'язаний відмовити в задоволенні позову, а це позбавляє можливості потерпілого пред'являти позов про відшкодування шкоди в порядку цивільного судочинства, тобто преюдицію встановлено законом (ст. 28 КПК України). Що ж стосується винесення виправдувального вироку за відсутністю в діях підсудного складу злочину, то суд залишає позов без розгляду, і відповідно мова не може йти про наявність преюдицій у подібних випадках.

Відмова прокурора від обвинувачення являє собою процесуальний інститут, що полягає в безпосередній діяльності прокурора, здійснюваної ним у стадії судового розгляду. Ця діяльність є процесуальною і складається із сукупності процесуальних дій, що утворюють структуру даного виду прокурорської діяльності.

Під відмовою прокурора від підтримки державного обвинувачення розуміють заяву прокурора, звернену до суду, у якій він заперечує обґрунтованість обвинувачення і мотивує неможливість його підтримки щодо особи, відданої до суду, фактично припиняючи продовження обвинувальної діяльності проти цієї особи. Тобто, якщо в результаті судового розгляду прокурор прийде до переконання, що дані судового слідства не підтверджують пред'явленого підсудному обвинувачення, він зобов'язаний відмовитися від обвинувачення і у своїй постанові викласти мотиви відмови (ст. 264 КПК України). При викладі мотивів відмови прокурор повинен дати аналіз доказам, що були зібрані на досудовому слідстві, і показати зміни, що відбулися в процесі судового розгляду. Якщо суду представлені додаткові докази, прокурор повинен показати, чому суду варто прийняти саме ці докази, а не ті, що були отримані в стадії розслідування. Відмова прокурора від обвинувачення можлива тільки після дослідження всіх доказів у кримінальній справі. Прокурор зобов'язаний відмовитися від обвинувачення, якщо: а) не встановлено подію злочину; б) у діянні підсудного немає складу злочину; в) не доведено участь підсудного у вчиненні злочину.

Що стосується необґрунтованої відмови прокурора від обвинувачення, то необхідно відзначити, що помилки і зловживання можуть бути допущені не тільки прокурором, але і судом, що вирішує справу; для їхнього усунення існують перевірочні стадії процесу.

У законодавчому порядку ця проблема також вирішена на користь необхідності закриття кримінальної справи у разі відмови прокурора від обвинувачення. Суд своєю ухвалою (постановою) закриває кримінальну справу у разі відмови прокурора від обвинувачення, а потерпілий не бажає скористатися правом вимагати продовження розгляду справи і підтримувати обвинувачення (ст. 282 КПК України).

Що стосується преюдиціального значення фактів, встановлених в ухвалі (постанові) суду про закриття справи у зв'язку з відмовою прокурора від обвинувачення, то, на наш погляд, вони є преюдиціальними тому, що відмова прокурора від обвинувачення можлива тільки після дослідження усіх доказів у справі, і сама відмова означає лише те, що цих доказів недостатньо для визнання особи винною у вчиненні злочину, а не те, що вони є недостовірними. Тому, якщо у суду, що розглядає кримінальну справу, пов'язану з закритою кримінальною справою, факти, встановлені в постанові про закриття кримінальної справи, не викликають ніяких сумнівів, то вони можуть бути покладені в основу рішення без перевірки. Якщо достовірність таких фактів викликає у суду сумніви, то він може їх досліджувати у встановленому законом порядку.

Використана література:

- 1) Гродзинский М. М. Кассационное и надзорное производство в советском уголовном процессе.- М.: АН СССР, 1949.- 215с.
- 2) Горшенев В. М. Нетипичные нормативные предписания в праве // Государство и право.- 1978.- №3.- С. 113 - 118.
- 3) Каминская В. И. Уголовно - процессуальный закон / Демократические основы советского социалистического правосудия.- М.: 1965.- С.75 - 97.
- 4) Лучин В. О., Мойсеенко М. Г. Формирование правовых позиций Конституционного Суда Российской Федерации по проблемам конституционного права // Сб. Теоретические проблемы российского конституционализма.- М.- 2000.- С. 55 - 69.
- 5) Нове у кримінально-процесуальному законодавстві України / Під ред. Грошевого Ю.М.- Харків: Прапор, 2002.-160с.

Біржові торги та аукціони

Товарна біржа "Всеукраїнський торгівельний центр" 15 листопада 2011 р. о 17-00 год. за адресою: м. Харків, вул. Клочківська, 111А, 2 поверх, оф. 4 проводить аукціон по продажу майна банкрута ФОП Каложної Галини Сергіївни (код 3210514248), а саме:

№ п/п	№ лота	Найменування майна та його детальна характеристика	Стартова (початкова) вартість майна, грн., без ПДВ
1	1	Трьохкімнатна квартира № 48 загальною площею 57,2 кв.м., жилою площею 38,0 кв.м. Місцезнаходження: м. Харків, вул. Космонавтів, буд. 6, кв. 48	158 790,00

Ознайомитись з майном можна щоденно крім вихідних та святкових днів за місцем його розташування.

Заявки на участь в аукціоні приймаються за адресою: м. Харків, вул. Клочківська, 111А, 2 поверх, оф. 4 та за телефоном: (099)-007-13-51; (097)-679-53-88.

Заявки на участь в аукціоні приймаються до 17-00 год. 11 листопада 2011 р.

Учасниками аукціону:

- сплачується реєстраційний внесок у розмірі 17 грн., без ПДВ, на р/р організатора аукціону (Товарна біржа "ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ТОРГІВЕЛЬНИЙ ЦЕНТР") № 26001011002060 в ПАТ «БТА БАНК», МФО 321723, код 37875935;
- вноситься гарантійний внесок у розмірі 10% (без ПДВ) від стартової ціни на р/р організатора аукціону (Товарна біржа "ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ТОРГІВЕЛЬНИЙ ЦЕНТР") № 26001011002060 в ПАТ «БТА БАНК», МФО 321723, код 37875935.

Квитанції про сплату подаються разом з заявкою на участь в аукціоні.

Додаткову інформацію щодо майна та умов участі в аукціоні можна отримати за адресою: м. Харків, вул. Клочківська, 111А, 2 поверх, оф. 4 та за телефоном: (099)-007-13-51; (097)-679-53-88.

Служба з організації та проведення аукціону знаходиться за адресою: м. Харків, вул. Клочківська, 111А, 2 поверх, оф. 4 та за телефоном: (099)-007-13-51; (097)-679-53-88.

Біржові торги та аукціони

Товарна біржа "Всеукраїнський торгівельний центр" 15 листопада 2011 р. о 17-30 год. за адресою: м. Харків, вул. Клочківська, 111А, 2 поверх, оф. 4 проводить аукціон по продажу майна банкрута ФОП Сокола Євгена Анатолійовича (код 2563505037), а саме:

№ п/п	№ лота	Найменування майна та його детальна характеристика	Стартова (початкова) вартість майна, грн., без ПДВ
1	1	Автомобіль Mitsubishi Pajero Sport 3.0, 2006 р.в., р.№ АА2548ВК. Місцезнаходження: Харківська обл., Харківський р-н, с. Циркуни, МЖК "Інтернаціоналіст", 39.	60 250,00

Ознайомитись з майном можна щоденно крім вихідних та святкових днів за місцем його розташування.

Заявки на участь в аукціоні приймаються за адресою: м. Харків, вул. Клочківська, 111А, 2 поверх, оф. 4 та за телефоном: (099)-007-13-51; (097)-679-53-88.

Заявки на участь в аукціоні приймаються до 17-00 год. 11 листопада 2011 р.

Учасниками аукціону:

- сплачується реєстраційний внесок у розмірі 17 грн., без ПДВ, на р/р організатора аукціону (Товарна біржа "ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ТОРГІВЕЛЬНИЙ ЦЕНТР") № 26001011002060 в ПАТ «БТА БАНК», МФО 321723, код 37875935;
- вноситься гарантійний внесок у розмірі 10% (без ПДВ) від стартової ціни на р/р організатора аукціону (Товарна біржа "ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ТОРГІВЕЛЬНИЙ ЦЕНТР") № 26001011002060 в ПАТ «БТА БАНК», МФО 321723, код 37875935.

Квитанції про сплату подаються разом з заявкою на участь в аукціоні.

Додаткову інформацію щодо майна та умов участі в аукціоні можна отримати за адресою: м. Харків, вул. Клочківська, 111А, 2 поверх, оф. 4 та за телефоном: (099)-007-13-51; (097)-679-53-88.

Служба з організації та проведення аукціону знаходиться за адресою: м. Харків, вул. Клочківська, 111А, 2 поверх, оф. 4 та за телефоном: (099)-007-13-51; (097)-679-53-88.